

ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidînâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû biihsânin ecmaîne't-tayyibine't-tâhirîn... Emmâ ba'd;

Aziz ve muhterem kardeşlerim.

Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerimizi kabul eylesin, bizi rahmetine erdirsin, rızasına ulaştırsın, iki cihanda bahtiyar eylesin... Cennetiyle, cemâli'yle müşerref eylesin...

a. Eğitim Çok Önemli

İnsanoğlunun eğitimi çok önemli bir istir. Biliyorsunuz, eğitmek kelimesi eğmekten geliyor. Eğmek. Eğmek de, bir şeyi kıvrırıp, istenilen biçime sokmak mânâsına geliyor. Arapçada tas-kif: (peltek se) ile, kaf ile, taskif de buna benzer bir mana ifade eder. İki taraftan sıkıştırıp kalıba almak, bir şekle koymak demek o da.

Taskif aslında tabii kültür vermek demek oluyor. Musakkaf da, kültürlü demek oluyor Arapça'da... Yani kalıba alınmış, biçimi verilmiş demek.

Yani insanoğlu bir biçime, güzel bir biçime sokulması için bir takım işlemlerden geçiriliyor. Bu, bizim sanat kollarımızda bildiğimiz bir

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

olaydır. Bir maddeye bir biçim veririz biz, şekil veririz. Meselâ, demiri kullanmasını öğrenen insanlar demiri eritmiş, sonra o demiri sıcak hale getirdikten sonra, yumuşak hale getirdikten sonra; ona istediği şekli vermiştir. Nal yapmıştır, kılıç yapmıştır, kapı kilidi yapmıştır, anahtar yapmıştır. Demirle yapılan aletlerin hepsi bu eritmeden sonra, ona bir biçim vermek suretiyle olmuştur.

Bir sanatkâr, eline bir şekilsiz düz kaba malzemeyi alır, onu işler, yontar, ona bir biçim verir. O sanatının şekline göre meselâ bir dalı alır, bir odun parçasını yontar, yontar, yontar, kaşık yapar. Kaşık nasıl yapılır? Sapı olan, sapı ince olan, çukur yeri olan, mayileri almağa yarayan bir şeyi nasıl yapar? Bir bütün tahta parçasından yapar. Yapılırdı, yani eskiden böyleydi.

Bir kaşığın nasıl yapıldığını Konya'da gidip görürseniz şaşırırsınız. Yuvarlak bir tahtayı alıyor yontuyor, yontuyor, yontuyor, sonunda biçimli bir kaşık ortaya çıkıyor. Düz değil. Orası girintili, burası çıkıntılı, şurası çukur, burası geniş, burası yassı ve sâire... Biçim alıyor.

Onun için, insanın terbiye görmesine de, argoda yontulmak denir. Sekil almamış insana da, yontulmamış insan denir. Yani kaba, saba şekil ve biçim almamış, yontulmamış insan.

Bizim buradaki amacımız, bir hafta içinde; pazartesiden pazara kadar yedi gün içinde bir eğitimidir. Tabii biz zaten bazı eğitimleri almış insanlarız. Meslek eğitimleri aldık, şimdiye

kadarki hayatımızda okul eğitimi aldık, aile eğitimi aldık, bir çok eğitimleri aldık ama; insanın eğitimleri çoktur. İnsan çok kıymetli bir varlıktır, çok meziyetleri olan bir varlıktır. Basit bir varlık değildir, onun eğitiminin sonu yoktur. Yani, birçok bilgiler ona verilir. O bilgilerle hünerli olur.

Bakıyorsunuz, insanoğlu bisikletle ipin üstünde yürüyor. Bakıyorsunuz, ipin üstünde çeşitli cambazlıklar yapıyor. Bakıyorsunuz, trampleden havuza atlarken akıl almaz şekillerle dönüyor, taklalar atıyor ve sâire filan... Suyun içine öyle giriyor. Yani, her dalda yığınla eğitimi var insanoğlunun. Bu eğitimler sonsuzdur. Çünkü, insanoğlunun kazandığı bilgiler sonsuzdur. Bu kazandığı bilgilerin yeni gelenlere verilmesi de, bir eğitimle olur. Onun için eğitim, hayatımızın her safhasında devam eder.

Yani, yaşarsak da devam eder. Eğitim bitmez, mezara kadar devam eder. Ölünceye kadar insan eğitilmeye devam eder. Bir Osmanlı şairinin, bir sözü vardır, hoşuma giden bir mısradır:¹

Yüz yılda bir vücûdu kılıp genc-i ma'rifet, Âhir yerin nişîmen-i hâk-i mezâr eder.

“Allah bir insanı yüz yılda bir ulûm-u maarif hazinesi haline getirir. Ondan sonra da hazinenin toprağa gömüldüğü gibi, kendisini toprağın altı eder.”

Yani, yüz yılda bir insan bir bilgi hazinesi haline gelir. Bilgi ve becerilerle, hazine olur bir insan... Yaşlanmış ve iyi eğitilmiş bir

¹ Ziya Paşa, *Tercî-i Bend*,

insan, mücevher gibi kıymetlidir, son derece önemlidir. Bu eğitimlerin içinde bütün hayat boyu yapacağımız çalışmalarda, bize faydası olacak bazı temel eğitimler vardır. Meselâ, çalışma alışkanlıklarının kazandırılması. Meselâ temizlik ve intizam alışkanlıklarının kazandırılması gibi temel eğitimler...

Bu da bir eğitimidir, bu da bir insanı bir kalıba sokmaktır. Kalıba girmeyen, yontulmamış bir insanı yontmaktır. Bir kalıba sokmaktır. Bu temel eğitimlerin çok önceden alınması lâzım. İnce eğitimlerin, ondan sonra hayatın öbür taraflarında devam etmesi lâzım. Çocuklar bu eğitimleri küçükten almazlarsa, büyüdükleri zaman kaliteli insan olamazlar; temelden eğitimlerin alınması lâzım.

b. Eğitim Doğmadan Önce Başlar

Hatta bizim bir profesör arkadaşımız var, onun bir sözü, bizim böyle yine bir Aile Eğitim Toplantısında; bir hafta süren çok güzel bir Aile Eğitim Toplantısında not almıştık. Bir sözü var, diyor ki:

“İnsanoğlunun eğitimi sekiz devrede olur. Sekiz devresi vardır, sekiz kademesi vardır insanoğlunun eğitiminin... Bu, çocuk doğduğu zaman değil, doğmadan önce başlar. Çocuk doğup da ıngaaa diye ağlamağa başladığı zaman, sekiz kademelik eğitimin beşi geçmiştir, yarısından çoğu bitmiştir.” diyor.

İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn... Beş tanesi gitti gümbürtüye, öldü. Bu çok önemli, bu bizi çok etkiledi. Biz o profesörden bu sözü duyunca, önce inanamadık:

“—Allah Allah, mübalağa yapıyor bu adam!” dedik. “Profesör palavra söylüyor, yani insanın doğumundan evvel eğitimi olur mu? Doğmamış insanın eğitimi olur mu?” dedik.

Muhterem kardeşlerim! Bakın, o izah etti, sonra inandık. Ben onların hepsini şu anda size söyleyecek değilim ama eşler iyi seçilmezse, ocuk iyi yetişmez. Kötü bir kadın almış olan bir erkek düşünün! Bu ailenin çocuğu ne olacak? Kötü olacak. Ana kötü, çocuğa tesir edecek. Eř seçmekten başlıyor.

Eşin seçilmesinde, kalıtımla çocuğa geçen hastalık olan bir eř alınırsa, ocuk ne olacak? Hastalıklı olacak, sakat doğacak. Bak. İşte buyur. Sen şimdi bir insana iyi biçim vermeğe çalışıyorsun, zaten biçimsiz doğdu, yamuk doğdu. Yamuk doğan bir insanı nasıl dzelteceksin? Bazısı ameliyatla düzelir ama bazısı düzelmez. Demek ki, o da bir önemli şey.

Sonra eğitimciler diyorlar ki: Bir insan annesinin karnındayken, annesinden bir takım alışkanlıkları almış. Annesinin oturmasından, kalkmasından, uyumasından, uyanmasından; farkına varmadan bebek etkilenirmiş. Bir takım eğitimleri almış. Doğduktan sonra, o aldığı algılamaların, eğitimlerin tesiriyle olmadık vakitte kalkıyor, olmadık vakitte uyuyor, filan... Neden? Annesinin karnındayken o eğitimleri aldı ocuk. O eğitimleri aldığı için, doğduktan sonra o yaratılışının teşekkülünde kazanmış olduğu durumlar ona tesir ediyor.

Biz inandık sonunda... Yani sekiz kademeli eğitimin çocuk ıngaaa dediği zaman, beş tanesinin gittiğine inandık ve çok üzüldük. Yahu dedik, biz sanıyorduk ki, eğitim ilkokulda başlar. Haydi, bazıları diyorlar ki: Aile eğitimi önemlidir, küçükten başlar. Haydi onu alalım ama demek ki iş daha çocuk doğmadan başlıyormuş diye çok üzüldük. Çünkü, biz onların beş tanesini zaten kaybetmişiz. Ya Allah tarafından nasib olmuş, iyi bir es almışız filan. Onları farkına varmadan Allah bize lütfetmiş. Ya da kaybetmişiz, bitmiş iş.

Ama doğmuş olan normal sıhhatli bir insanın, mutlaka ailesinden bir eğitimi vardır. Bu eğitim, çok affedersiniz. Yüznumaraya gitme zamanları hakkında bile bir eğitim vardır, bir takım alışkanlıklar vardır. Nasıl alıştıysa, öyle gider çocuk. Geçen gün bir kardeşimizin bebesi, küçük bebesi donunu indirdi, herkesin gözü önünde küçük abdestini şır şır yaptı. Herkes güldü. Yanlış, bu çocuk bunu yapmamalıydı. Bunu yapmaması için, üzerine eğilmek lâzım. Bu yanlışlığı yapmış, bir daha yapmaması için eğitilmesi lâzımdı.

c. Çocuklar Küçükken Alıştırılmalı

Ben öyle çocuklar hatırlıyorum ki, annesi küçükten onları baş örtmeye alıştırmış. Çocuk kaza geçirdi, bayıldı, uyandı, başı açık. İlk işi hemen başını örtmeğe çalışıyor. Neden? Başörtüsüne alıştı çocuk. Başörtülü eğitildi, çocuk hemen başörtüsünü arıyor.

Çocuğun oturma eğitimi vardır. Çocuğun oturmasını iyi sağlamazsanız, çocuk bacaklarını açar, öyle oturur; avret yerleri görünür.

“—Canım görünsün...”

Hayır! O avret yerlerinin korunmasına çocuk küçükken alışmadığı zaman, ileride kötü işler yapabilir. Peygamber Efendimiz’in bir sözünü bu arada söylemek zorundayım. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“—Çocukların avreti de, büyüklerin avreti gibidir.”

Kimisi önemsemiyor. Çocuk hoşuna gidiyor tombul tombul, böyle yumuk yumuk, pembe pembe etleri dolma gibi çıplak salıveriyor, hoşuna da gidiyor. Cibil cibil çocukcağız güneşin altında, deniz kenarında... Ah, masum yavrucak, aman bir lokma dolma gibi, hemen al ağzına yut. Aman ne kadar tatlı bilmem ne...

Öyle çocuğun cibil cibil gezmesi; pipisi meydanda ve sâiresi meydanda gezmesi hoşuna gidiyor.

Bu nedir? Bir eğitimsizliktir veya negatif bir eğitimidir. Bu da bir eğitim. Yani, o çocuk kapanmayı sevmeyecek. Ondan sonra don giydirilince, donu sıyırıp atacak. Öyle gezdiği zaman da, etrafından hayret edildikçe; “Hay, ulan yapma, etme!” filan dedikçe, o da gülecek. Gülmesi ne demek? Yani alt şuuruna o yerleşecek, büyüdüğü zaman da onu yapmak isteyecek.

Uçakta gelirken bize bir filim gösterdiler, komik bir filim, herkes gülsün diye hazırlamışlar. Adamın eline bir kartondan kutu veriyorlar, belki siz de gördünüz bu filmi, bilmiyorum. Kartondan kutusu var ama kutu boş. Sanki yük taşıyormuş gibi, yürürken yürürken pantolonu düşüyor. Elinde kutu var. Kutuyu taşıırken pantolonu düşen bir insana, öteki insanların reaksiyonu ne olacak, bakışı ne olacak? Birisi geliyor, dur diyor, yardım ediyor, pantolonunu çekiveriyor yukarıya...

Zaten adamlar mahsustan hazırlamışlar. Yani iki adım daha atıyor, pantolonu gene düşüyor. İşte kadının birisi geliyor, donunu çekmeğe çalışıyor. Ötekisi geliyor, başka bir şey yapmağa çalışıyor. Bir tanesi kendisi pantolonunu düzeltsin diye elinden yükünü almağa çalışıyor. Ben tutayım, sen donunu düzelt gibilerden...

Bir tanesi de, pantolonu düşmüş, alt donunu da çekiyor. Tabii, gülsünler diye yapıyor bunu ama; yani bu adamların eğitim sistemi bu... Bakın, kültür dediğimiz şey insanların bir eğitim meselesi, çok önemlidir.

Rabia-i Adeviye veya evliyaullahtan bir hanım, düşman çevirdiği zaman şehirlerini; saçlarını seccadeye dökmüş, demiş ki:

“—Yâ Rabbi, şu saçlarımı senin emrinle hiç şimdiye kadar namahreme göstermedim, bundan sonra da göstertme! Namusumu düşmana pay-i mal ettirme yâ Rabbi!” diye öyle yalvarmış.

Saçının telini göstermemek bizde bir eğitimidir. Ama başka ülkelerde eğitim, saçının telini

göstermek, vücudunun güzelliğini göstermek; avret mahallerini açmaktır. Hatta eski reisicumhur Kenan Evren, çıplak kadın tabloları yapıyormuş boş zamanlarında... İhtiyar delikanlı, eski kurt, çıplak kadın resimleri yapıyormuş. Bir artist de diyor ki:

“—Sayın reisicumhurum, ben sizin için seve seve bedava çıplak modellik yaparım!” diyor.

Gazeteler öyle yazdı. Bu da bir dünya görüşü... Dünya görüşleri farklıdır amma, herkes bir yol tutturmuş gidiyor ama hangisi doğru? Biz hangisine bağlıyız? Biz İslâm’a bağlıyız, biz ahlâka bağlıyız, biz İslâm ahlâkına bağlıyız. Bizde örtünmek, tesettür çok önemli bir husustur. Avret mahallerini kapatmak farzdır.

Namazın farzlarından birisi, avret mahallerinin kapatılmasıdır. Çıplakken bir insan, bir odada kendi başına namaz kılabilir mi? Kılamaz. Avret mahallerini kapatması lâzım! Hamamda namaz kılabilir mi, hamamın hüccresinde kendisi? Kılamaz. Avret mahalli, setr-i avret farzlardan birisidir. Bizde bu örtünme vardır.

Bizde namus dediğimiz bir kavram vardır. Evet, evlilik vardır, İslâm’da kadın- erkek ilişkisi vardır ama nikâhladır. Nikâhın dışında kadın-erkek ilişkisi İslâm’da haramdır. İslâm’da kadın ve erkek hilkatin, tabiatın, yaratılışın icabı olarak, erkek olarak yaratılmışsa, erkekliğini yapar. Kadın olarak yaratılmışsa, hanımlığını yapar, çocuk dünyaya gelir. Ama bu nikâhla olur. Nikâh yolu helâldir. Nikâhın dışında bu ihtiyaçları görmek veya bunu zevk edinmek haramdır.

İslâm böyle diyor. Bu bir dünya görüşüdür, bunları lüzumsuz gören insanlar vardır dünyada... Çoluğuyla-çocuğuyla çıplak gezen insanlar vardır, çıplaklar kampı kuran insanlar vardır. Alenî, herkesin karşısında cinsel ilişki yapmaktan utanmayan insanlar vardır.

Biz müslümanız. Biz Kur'an-ı Kerim'in ahlâkına bağlıyız, biz çocuğumuzu ona göre yetiştiririz. Küçüğün tesettürü de, büyüğün tesettürü gibi önemli olduğundan; küçük çocuğumuzun da avretini korumağa, kendi avretimizi korumak kadar dikkat ederiz.

Avreti korumakta, örtünmede prensip nedir?

Bir, altının görünmemesidir. Yani, bir insan şeffaf bir kumaş giyinse üşümüyor. Birinci kademeyi tabiat şartlarına karşı

korunmaktır diyelim. Meselâ sıcak veya soğuğa karşı korunmak için insan giyiniyor. Bak, güneş var, perdeyi çekmeğe çalışıyoruz değil mi? Yani korunmak, tamam. Korunma tamam ama kumaş şeffaf, altı görünüyor; bu haramdır.

Dedeman Oteli'nin sahibinin kızı Amerika'da tahsil görmüş, düğünü yapılacaktı. Onun için, gelinlik elbisesi ile kızın resmini çekmiş gazeteler. Ben de orada gördüm. Maalesef gazeteleri alıyoruz, okuyoruz, gözümüz de bazı şeyleri görüyor. Kadının göğüsleri gelinliğin altından belli... Yani bu böyle evlenecek de, bu bu haliyle evlenecek, yuva kuracak.?

Muhterem kardeşlerim, elbisenin şeffaf olmaması lâzım, altının görünmemesi lâzım; bu bir...

“—Tamam Hocam, mat yaptık, buzlu cam gibi yaptık, altı görünmüyor ama, sımsıkı tayt giydi. Bacakları belli, dizi belli, beli belli, kalçası belli, karnı belli... Üstüne de dar bir buluz giydi; göğsü belli ve sâiresi belli...”

Bu da haramdır. Neden? Vücudun şekli aynen belli oluyor. Şeffaf olmayacak, mat olacak. Bol olacak, altındaki şekil görünmeyecek.

d. İslâm’da Tesettür

Allah’ın emrettiği yerler örtülecek, kapatılacak. Bol bir kıyafetle kapatılacak. Bu nedir İslâm’da?

Erkek için örtünmesi gerekli olan kısım, göbek ile diz altı arasıdır. Kısa şort giyerse, göstermemesi gereken bir kısmı göstermiş oluyor. Üçgen bir mayo giyerse, slip giyerse haramdır. Güreşçiler şuradan askılı, buradan şeyli giyiyorlar. Veya Japon güreşçilerini görüyoruz, önünde bir örtü var. Arkasından ip gibi iki budunun arasından yukarıya bağlanıyor, iki poposunun kanadı meydana geliyor. Böyle bir örtünme olur mu? Olmaz! Bu da haramdır.

Erkeğin dizinin altından göbeğine kadar örtülü olacak. Kadının nasıl örtülü olacak? İslâm’da kadının eli, ayağı, yüzü hariç, her tarafının örtünmesi farzdır. Kadının yüzü örtünmeyebilir, eli örtünmeyebilir, ayakları örtünmeyebilir; öbür taraflarını bol bir kıyafetle örtmesi lâzımdır. İslâm bir hayat nizamıdır, bir ahlâk nizamıdır, bir iman nizamıdır; her konuda kendisinin özel bir görüşü vardır. Giyim konusunda İslâm’ın kadın hakkındaki görüşü budur.

Efendim. Ben böyle giyinirsem patlarım.

Patlarsan patla, çatlarsan çatla, Allah'ın emri böyle... Bunu değiştirirsek sıcağa göre? Sıcağa göre bol yap! Ayaktan bilezikli yap, koldan bilezikli yap, şalvar giy... Püfür püfür eşsin, hiç bir yerine değmesin kumaş; ipekli giy, bilmem ne giy... Ne yaparsan yap ki, dedelerimiz yapmıştır bunu. Ecdadımız, ninelerimiz yapmıştır. Öyle bol şalvar giymişlerdir ki, tarlada da çalışır, ata da biner, hiç bir şeyi belli olmaz. Bizim sistemimiz, bizim görüşümüz böyledir.

Bizim hanımlarımız Avrupa'ya gittiği zaman, orada şaşırıyorlar. Aaa... Yaz gününde bu niye böyle sımsıkı örtünmüş? Bu ne biçim kıyafet? Patlamıyor musun kardeşim sıcaktan diye soruyorlar. Bir arkadaş onlarınkine cevap verdi, Almanca dedi ki:

“—Rahibeler niye örtünüyor? İşte biz ondan örtünüyoruz.” dedi. Yani, sresterler, hemşireler, rahibeler nasıl örtünüyor?

Haa, şimdi anladım dedi. Rahibe deyince, rahibeden gözü alışmış; o zaman yadırganmıyor. Ama beni uçaktan görünce, bir müslüman hanımı yadırgıyor. Rahibeleri yadırgamıyorsun deyince, (*Haa, ahzo*) diyor. Almancada *ahzo*, tamam anladım demek. Yani, “Ahzoo, tamam, şimdi kafama dank etti, şimdi anladım!” demek. Bizim sistemimiz böyledir.

Bizim sistemimizde cinsel faaliyet yok mudur? Cinsel bir takım rahatlıklar yok mudur? Yani zindan mıdır, cehennem midir, zor mudur, fenâ mıdır? Hayır, İslâm sisteminin kendine göre bu

konuda çok rahat, çok büyük kolaylıkları vardır, o tarzda gider. Bir ayrı sistemdir yani.

Şimdi bu eğitimlerin hepsi önemlidir. Bu eğitimlerin öğretilmesi, yapılması lâzım. Ben şahsen bir evlilik okulu açmayı bile telaffuz ettim, teklif ettim, konuştum. Hatta bir psikolojik danışmanlık, Ruh-Sağ Merkezi kurduk. Yani ailevi problemleri olanlar gelsin, meselelerini açsın diye.

Hanımın birisi geliyor, diyor ki:

“—Benim kocam, maalesef benden yaratılışımın gayrı bir

şekilde istifade etmek istiyor, arkadan faydalanmak istiyor.” diyor.

Bu bir haramdır, günahtır, lûtilik derler buna; Lût kavminin amelidir. Lût kavminin ameli insanı cehenneme götürür. Yani bunların bilinmesi lâzım, bunların öğretilmesi lâzım, olması gerekenle, olmaması gerekeni bilmek lâzım.

İslâm’da öğrenmekte ayıp yoktur. Hazret-i Aîşe Validemiz kadın olduğu halde, sahabeden erkek kimseler gelip dini meseleleri sormuşlardır. “Ne zaman insanın gusûl etmesi gerekir?” diye bir soru sorabilmişlerdir.

Bunlar sorulmadan, söylenmeden öğrenilmediği için öğretilmesi lâzımdır, bilinmesi lâzımdır ve riayet edilmesi lâzımdır.

Biz evliliği ibadet diye yapıyoruz. İslâm’da evlilik ibadettir, (Bir). Hanımefendi bir beyefendi arasındaki evlilik münasebetleri sevaptır.

(İki). Bunu belki birçok kimse bilmez. Çocuk yetiştirmek, cihad gibi sevaptır. (Uc). Annelik çok şerefli bir mertebedir. (Dört). Babalık, evin reisliği son derece büyük bir makamdır. (Bes). Hani, İslâm'ın aile yuvasına, ailenin fertlerine verdiği önem çok büyüktür. Ama tabii her sistem kendi içinde geçerlidir. O sistemin burasını al, bu sistemin burasını al. Olmaz.

Müslümansan, müslümanca yaşarsın. Kardeşim ben müslümanım, ben böyle yaşayacağım dersin. Gayrimüslimsen, kendin bilirsin; istersen gayrimüslim olursun, ondan sonra ahirette Allah'a hesabını verirsin. Verebilirsen, ahirette hesabını verirsin.

İslâm'ın Ahlâk sistemi, evlilik sistemi, temizlik sistemi vardır. İslâm'da temizliğin nasıl olacağı vardır, nerelerde olması gerektiği vardır. Meselâ gusül önemli bir temizliktir İslâm'da, bunu başkaları bilmez. Başka milletlerde yoktur bu gusül denilen bir şey, çok güzel bir şeydir. Ve suyun en az olduğu Suudi Arabistan da çıktığını düşünürsek, İslâm dininin çıkıp yayıldığını, Peygamber Efendimiz'in orada bunu emrettiğini düşünürsek; ne kadar güzel bir temizlik emrettiğini anlamış oluruz. İnsan temizliğinin nasıl doğal bir olaya bağlandığını anlamış oluruz. Günde beş defa abdest almanın, temizlikte ne kadar önemli olduğunu anlamış oluruz.

Bu eğitimlerden bir tanesi de muhterem kardeşlerim. Ben, sözsözü açıyor da böyle çeşitli konuları konuşuyorum. Çünkü Hocayım. Benim vazifem eğiticiliktir, elbette Bazı şeyleri

söylemem gerekecek. Evet. Bir eğitimde, önemli bir noktaya tekrar su anda dönmek istiyorum. Söylediklerimin hepsi önemlidir, genel bilgilerdir. Bizim için su anda, siz zaten temizliği yapıyorsunuz; gusül biliyorsunuz, abdest almayı biliyorsunuz, taharetlenmeyi biliyorsunuz; koltuk altlarının kıllarını izale etmeyi, kasıkları izale etmeyi biliyorsunuz; tırnakları kesmeyi biliyorsunuz, sakalı-bıyığı düzenlemeyi biliyorsunuz. Tamam.

e. Zamana Dikkat Etmek

Bizim bilmemiz gereken bir husus da zamandır. Zamana riayet etmek, verilen sözde durmak, randevuya vaktinde gelmek, yaptığı işi belirli zamanında muntazam yapmak; zamanı boşa harcamamak, mümkünse yaptığı işi az zamana sığdırıp, zamandan tasarruf sağlamak. Bu çok önemli bir istir, İslâm'da çok önemlidir bu.

Dikkat ederseniz, İslâm'da ibadetler zamana bağlanmıştır, dakikaları sayılıdır. Güneş şu vakitte doğar, ondan önce namazı kılmak lâzım. Şu vakitte akşam olur, yemek yeme zamanı gelir. Yani biz vakte çok önemli bir şekilde kilitlenmiş bir milletiz, ümmetiz. Vakitle, zamanla ilişkilerimiz çok kilitlenme derecesinde iç içedir.

Peygamber SAS Efendimiz sözüne, verdiği söze, randevusuna çok riayet eden bir insandı. Kur'an-ı Kerim'de insanın ahdinden sorumlu olacağı bildiriliyor. Ben falancayla şurada su saatte buluşacağım diye ahdetmişsem, yani randevu vermişsem demek. Randevu kelimesini

kullanmak istemiyorum, Fransızca. Söz vermişsem falanca yerde buluşacağız diye, o saatte orada olmak zorundayım.

İnsan ahdine riayet etmediği zaman sorumlu olur.

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

(الإسراء: ٣٤)

(*Inne'l-ahde kâne mes'ûlâ*) “İnsan bir ahid yaptı mı, bir anlaşma yaptı mı, Allah o anlaşmaya uyulmasını ister. Uymayanı da hesaba çeker, sorgu sual eder. ‘Niye sen ahd ettin de sözünde durmadın, ahdine riayet etmedin, anlaşmanı uygulamadın? Niye yalancılık yaptın, niye döneklık yaptın?’ diye sorar.” (İsrâ, 17/34)

İnsanoğlu ahdinden sorumludur. Kur'an-ı Kerim söylüyor bunu. Tasavvufun kaynağı da Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleridir. Zamana riayet çok önemlidir. Sofî, yani derviş, yani mutasavvîf; zamanının kıymetini çok iyi bilen ve o zamanın içinde ne yapması gerektiğini düşünüp yapan; zamanının gerektirdiği faaliyeti yerine getiren insan demektir.

Onun için, tasavvufta buna bir zaman ayrılmış, bir bölüm ayrılmıştır; zamanın önemini bilmek diye bizim meselâ Nakşî tarikatımızda; Nakşî tarikatının prensipleri arasında bir de: vukuf-i zamanı vardır. Vukuf-i zamanı: zamanına vakıf olmak, zamanını bilmek, zamanının önemini kavramak; zamanını nasıl değerlendirmesi

gerektiğine dair uyanık olmak, şuurlu olmak demektir. Vukuf-i zamanı: zamanına dikkat etmek, zamanına vakıf olmak demektir. O da bir prensiptir, tasavvufun önemli bir prensibidir.

Onun için, iyi bir derviş, kâmil bir derviş, iyi yetişmiş bir derviş saat gibi çalışır. Yağlanmış mükemmel bir makine gibi çalışır. Tıkır, tıkır çok güzel, zamanına çok riayet eder. Onun için, bizim de zaman konusunda bir eğitimimiz olması lâzım.

Bakın, hiç yarış yaptınız mı kendinizle ilgili? Ben bir sayfalık bir kitabı, kitabın sayfasını yedi dakikada okuyorum. Meselâ diyelim ki, yedi dakikada okuyorum dedik. Acaba Aynı sayfayı beş dakikada okumaya dikkat ettiniz mi, gayret ettiniz mi? Acaba kendinizle yarışarak bunu dört dakikaya indirmeye çalıştınız mı? Acaba üç dakikaya indirmeye çalıştınız mı? Ne olacak bundan? Ben iki yüz sayfalık kitap okuyacaksam, her sayfasında bir dakika tasarruf etsem; iki yüz dakika tasarruf edeceğim. Önemli bir kazanç var burada.

Vakit nedir? Vakit nakittir. Nakit ne demek? Para demek, Yani trak trak dolar ödemek demek... Vakit nedir? Para gibidir, elde para gibidir. Onun kıymetini bileceğiz. Ben iki yüz dakika kazanacaksam; iki yüz dakika ne demek? Altmış, yüz yirmi, yüz seksen; üç saat yirmi dakika demektir. Üç saat yirmi dakika bir kitapta kazanacaksam, daha hızlı çalışmak için, daha hızlı okumak için bir çalışma yapmam lâzım mı? Lâzım. Çünkü, üç saat yirmi dakika kazanacağım. Bu çok önemlidir.

Zamanın kıymetini bilmek, zamandan tasarruf etmek, para kazanmak gibidir. Yani, size birisi dese ki: Bir saat seni çalıştıracam. sana elli dolar vereceğim. Mildura’da üzüm toplayacaksın, saati elli dolar. Var mısın? Elli dolar fena değil bir saatte, varım, tamam. Sepeti alırsın, üzüm toplamağa başlarsın; akşam da keyifli keyifli hesaplarsın: Sekiz saat çalıştım, elli dolardan, beş kere sekiz kırk, dört yüz dolar. Ver bakalım dört yüz doları. Oh, hoşuna gider.

İşte bak, zaman ne kadar önemli. Bir saatin senin elli dolar. Sıradan bir insansan... Ama daha yüksek bir elemansan, bir şey operatörüysen, büyük bir cihazın operatörüysen; senin saatin belki yüz dolardır, belki daha kıymetlidir. Daha büyük bir uzmansan, daha fazladır. Daha büyük bir alimsen, senin saatin daha kıymetlidir. Onun için, zamana riayet etmeyi öğrenmek lâzım. Zamanı kazanmağa çalışmak lâzım. Kazandığı zamanı da boşa harcamamak lâzım!

Tabii parayı kazanıyorsun, götürüyorsun kumarda harcıyorsun. Avustralya hükümeti büyük şehirlerde büyük kumarhaneler yapmış, götür orada harca...

“—Enayi miyim ben, el alemin aptalı ben miyim? Kazanacağım, kazanacağım; eldekini, avuçtakini orada harcayacağım.”

Kumar haram İslâm’da... Oynamak, kazanmak yoluyla bile olsa haram. Tabii sonunda kazanmak olmaz, ekseriyetle kaybedilir. Binaen aleyh, zamanı kazandıktan sonra ne yapacağız?

Enayi gibi harcamayacağız, akıllı bir insan gibi değerlendireceğiz.

Tabii parayı kazanıyorsun, götürüyorsun kumarda harcıyorsun. Avustralya hükümeti büyük şehirlerde büyük kumarhaneler yapmış, götür orada harca...

“—Enayi miyim ben, el alemin aptalı ben miyim? Kazanacağım, kazanacağım; eldekini, avuçtakini orada harcayacağım.”

Kumar haram İslâm’da... Oynamak, kazanmak yoluyla bile olsa haram. Tabii sonunda kazanmak olmaz, ekseriyetle kaybedilir. Binaen aleyh, zamanı kazandıktan sonra ne yapacağız? Enayi gibi harcamayacağız, akıllı bir insan gibi değerlendireceğiz.

f. Zamanın Değerlendirilmesi

Zaman nasıl değerlenir? Zamanın değerlenmesi için yapılacak o kadar güzel şeyler var ki, o kadar çok şeyler var ki, sayılmakla bitmez. Ama bir tek şey söyleyeyim:

Bir kez Allah dese aşk ile lisân, Dökülür cümle günah misli hazan.

Bir kere aşk ile Allah dese insan, günahları hazan yaprağı gibi dökülür. Daha fazla dedikçe, daha büyük sevap alır. Günde yüz defa *Lâ ilahe illa’llah* diyen bir insan, ahirette mahşer yerinde, mizanın başına çok büyük sevapla gelir. Ondan daha büyük sevapla gelen bir insan bulunmaz; ancak onun kadar zikretmiş veya ondan daha fazla zikretmişse, o ona rakip olabilir.

Demek ki, zamanımı boşa geçirmem, hiç olmazsa zikir yaparım. Kur'an okurum, Kur'an ezberlerim, bir iş yaparım.

Muhterem kardeşlerim! Yıllar önce okumuştum, bir papaz çok dikkatimi çekmiştir. Tek başına niyet etmiş, azmetmiş:

“—Ben tek başıma kilise yapacağım!” diye hiç kimseyi çalıştırmadan, tek başına işe başlamış. Temelini kendisi kazmış, taşını kendisi yontmuş, harcını kendisi karmış; yavaş yavaş, yavaş yavaş kilisesini tamamlamış. Yani o, “Tanrı için bir şey yaptım!” diyor. God için, İsâ için, (Jesus) için bir bina yaptı tek başına... Bu benim eserim diye. Bu ilginç bir şey...

Aynı şeyi siz yapsanıza, siz bir cami yapsanıza!.. Tek başınıza bir arsa alın, “Ben buraya kendim, tek başıma bir cami yapacağım! İşte bu benim eserim diyeceğim.” diye başlayın bakalım!

Bakın, yapılacak ne kadar iş var... Ağaç dikseniz sevaptır, hayır yapsanız sevaptır, hayra koşsanız sevaptır, ilim öğretseniz sevaptır, ilim öğrenseniz sevaptır. Zamana o kadar çok ihtiyacımız var ki, zamanın kıymetini çok iyi bilmek zorundayız.

Onun için, zamandan tasarruf etmek zorundayız. Tasarruf ettiğimiz zamanımızı iyi şeylere harcamak zorundayız. Onun için, vukuf-i zamani'yi sizlere tavsiye ediyorum. Zamanınıza vakıf olun, zamanınıza sahip olun, zamanınızı zâyi etmeyin, zamanınızın kıymetini bilin!

Vaad ettiğiniz zamanda, vaad ettiğiniz yerde bulunun! Saatinizi kolunuzda boşuna taşımayın!

Saatin saniyeleri boşuna konulmamış oraya, dakikaları boşuna konulmamış. Ya saati atın, ya da zamana riayet edin! Ya yelkovanını çıkartın, akrebini çıkartın, “Dakikalar bana lâzım değil, saatler yeter!” deyin. Tamam. Bir saat önce gidersin, bir saat sonra gidersin... Sallanırsın, kıymeti yok; tamam o zaman yelkovanını çıkart saatin, sadece akrebi sana yeter. Akrep yeter sana o zaman. Ama saatin dakikası varsa, saniyesi varsa, saniyesini de kullanın. Saniyesini kaçıırırsanız, bir dakika kaçırdığınız zaman tren kalkar.

“—Yahu, bu mendebur herifler de ne biçim herifler yahu.? Tam saatinde kalktılar. İki dakika geç kalksaldı, namaza yetişirdim.”

Kaçırmamak için sen iki dakika önce gelseydin ya... Adamlara ne kızıyorsun? Adamlar dakika-sında kaldırdı.

Onun için, vukuf-i zamanî’yi sizlere vasiyet ediyorum, nasihat ediyorum, tavsiye ediyorum. Dinimizin önemli bir hususudur, zamanımıza sahip olmak. Hepimiz zamanımıza sahip olalım, ahdimize riayetkâr olalım; vaad edilen yere zamanında gelelim, saniyelere dikkat edelim, zamanımızı boşa harcamayalım!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize yardımcı olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi ve bizi iki cihanın hayırlarını elde etmeye muvaffak eylesin... Dünyada hayır yapıp, ahirette hayır bulmaya muvaffak eylesin... Cennetiyle, cemaliyle müşerref eylesin...

Bi-hürmeti esrâri sûreti'l-fâtihah, mea's-salevât!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 01. 1996 Canberra / Avustralya

İkindi Namazı Sohbeti

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

